

Varhany na valech

MGR. JAN TETŘEV, foto LUDĚK VOJTĚCHOVSKÝ

Zatímco zbrojnice byla uložena spolu s částí děl (většinou jednohlavňových) v některých zámeckých sálech (nikoli ve sklepích) a v komplexu blízkého Příhrádku, což je předpolí k zámku oddělené bránou od vlastního města, většina perňštejnských varhan stála ještě po perňštejnském bankrotu na zámeckých valech. Bylo to osm kusů s celkem padesáti hlavněmi. S největší pravděpodobností stála děla na části valů obrácené k městu, ale nemůžeme vyloučit, že některé varhany stály i jinde. V každém případě impozantní zbraně měly vedle toho, že byly použitelné ke střelbě, ještě funkci reprezentační. Všem, kdo je viděli, tyto zbraně svojí přítomností říkaly „*My Pernštejnové své bohatství umíme bránit.*“

Že na zámeckých valech bývala varhanová děla, to zjistil už před lety v inventářích perňštejnské zbrojnice PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D., z pardubické univerzity. Tento badatel ostatně do-

hledal řadu inventářů celé zbrojnice, takže umožnil rekonstrukci její podoby kolem roku 1560.

Na valech pardubického zámku stávalo osm děl – až na jedno to byly varhany. Stál tam šarfendinel (o něco těžší než tuplhák, ráže do 4 cm) s pěti hlavněmi a čtyři tuplháky (zbraň na rozmezí nejlehčích děl a ručních palných zbraní) s 24, 6, 4 a 3 hlavněmi. Jeden z nich měl vedle tuplhákových hlavní ještě dvě větší hlavně šarfendinelové a poslední dvojice varhany měly šarfendinelové hlavně v počtu dvou a tří, takže byly poněkud skromnější, ale zřejmě taky lehčí. Mezi těmi všemi varhanami byl jeden jednohlavňový falkonet. To všechno dohromady dávalo velmi slušnou palebnou sílu.

Těžká děla, kterými Pernštejnové také disponovali, byla ukryta pod střechou. Na valy by zřejmě šla v případě ohrožení a počítalo se s nimi samozřejmě také do pole, kam se nakonec prokazatelně dostala. K odražení nenadálého útoku,

Pardubický zámek je proslulý jako sídlo rodu Pernštejnů. Byli to oni, kdo z Pardubic učinili skutečné město a vystavěli zde nádherné renesanční sídlo, které bylo, jen tak mimochodem, doslova nacpané zbraněmi. Když se ta výzbroj po perňštejnském bankrotu roku 1560 počítala, zjistilo se, že tam je zbrojnice odhadem pro tisíc mužů a k tomu 36 děl s celkem 86 hlavněmi. Část oněch děl byla děla varhanová.

který mohl vlastně přijít pouze po dřevěném mostě, jenž vedl od města (jinak byla kolem voda nebo alespoň bažina), se nepochybně nejvíc hodily právě varhany, které mohly útočníky zasypat krupobitím kulí na úzkém mostě. Je otázka, zda na valech byla v době míru pohotovostní zásoba střeliva a všeho potřebného. Důkaz pro to není. Možná tam ta artillerie stála především proto, aby byla vidět.

Pardubický zámek se za posledních asi 25 let podařilo opravit a v současnosti se tam kromě řady expozic (včetně zbraní)

» Vystěhovat větší varhany z dílny nebyl problém. Teď se musí naložit na auto odtahovky a převézt 18 kilometrů.

připravuje prohlídkový okruh s perňštejnskou tematikou. Mimochodem, zbraně tam budou tvořit velmi podstatný celek. Ředitel muzea Tomáš Libánek se nakonec rozhodl, že než vznikne tento okruh, nabídne návštěvníkům nějakou ochutnávku